

Roskilde Kommunale Musikskole

Af Finn Holsting

Hvor mange opdager mon, at der i deres by eller kommune er en musikskole? For et flertal af danske musikskoler gælder nemlig, at de mere eller mindre lever en anonym tilværelse i lokaler på de kommunale skoler.

Adskillige musikskoler er også ret nye, oprettet efter musiklovens revision i 1990, andre har adskillige år på bagen. Nogle steder eksisterer musikskoler på kommunal smalkost, medens andre kommuner betragter musikskolen som det kulturelle flagskib.

Et af vor tids modebegreber er »at synliggøre sig«. Mere eller mindre - især mere - spektakulære kulturelle begivenheder

trænger sig frem, og i det selskab har mange musikskoler svært ved at gøre sig gældende, afhængigt af hvilke mål der sættes. Dette rejser naturligt nok spørgsmålet, om formålet med en musikskoles arbejde er »synliggørelse« for enhver pris, eller om der i arbejdet med eleverne og deres musikalske gøremål skal anlægges en kvalitetsvurdering.

En diskussion herom hører imidlertid ikke hjemme her, men læseren må da gerne have det i baghovedet, når Roskilde Kommunale Musikskoles historie fortælles.

Historien tager sin egentlige begyndelse i slutningen af 1950'erne, hvor musikken i skolen ikke havde nogen særlig høj prioritet. For undertegnede, der indledte karrieren som vikar ved skolevæsenet i 1957, var det ikke noget problem at få musiktimer - eller sangtimer, som det hed dengang. De øvrige lærere ville simpelthen ikke have dem, i alt fald ikke på den daværende Roskilde Realskole, hvor debut'en fandt sted.

Sangtimerne bar stærkt præg af besættelsestidens tilsyneladende begejstring for den danske sangskat, så sangsalens væsentligste udstyr var en stak sangbøger. Til overflod var lokalet udstyret med både klaver og harmonium. Det første brugtes til daglig i sangtimerne og til morgensang, og ved festlige lej-

Musikskoleleder Finn Holsting

ligheder suppleredes med harmoniet. I sandhed en sælsom kunstnerisk oplevelse.

Skolen havde også et kor, idet pigerne fra de ældste klasser i noget, man kaldte sammensangstimer, indøvede trestemmige satser, som så kunne fyres af ved den årlige skolefest.

Det var ikke nogen morsom opgave at skulle overtage et væsentligt antal sangtimer. Som ung vikar var det jo begrænset, hvad man havde af undervisningserfaring, og nye idéer var ikke altid velkomne. F.eks. idéen om at give eleverne lidt musikorientering, hvortil der krævedes en grammofon. Forelagt denne banebrydende idé, svarede skoleinspektøren: »Det er ikke nødvendigt. Syng med børnene. Det er det, de gerne vil«!

Et gran af sandhed var der nok deri. Sagen var, at klaveret var anbragt op ad væggen, og når man akkompagnerede, sad man altså med ryggen mod eleverne. En ønskesituation for eleverne.

Dette var situationen på byens realskole. På de øvrige skoler, hvor der i alt fald var en kvalificeret sanglærer pr. skole, var der skolekor af elever, der havde meldt sig frivilligt, og musiklokalerne havde flygel eller pianette, så læreren kunne se eleverne, og desuden var lokalernes udover sangbøgerne udstyret med nogle få rytmeinstrumenter, de såkaldte Orff-instrumenter (xylofoner, rytimestave, triangler o. lign.) opkaldt efter den tyske musikpædagog Carl Orff, hvis pædagogiske og musikalske principper imidlertid aldrig har slået igennem herhjemme.

I disse år skete der imidlertid noget, som skulle få stor betydning i årene derefter.

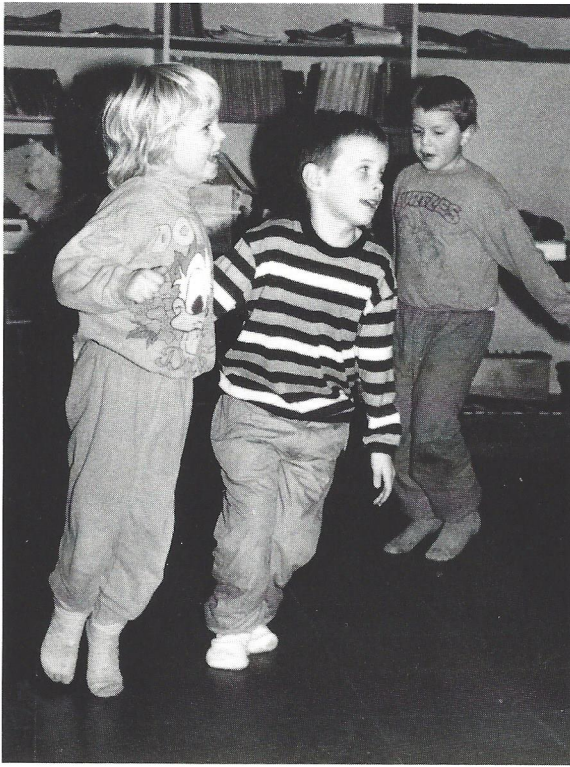
Dels kom der en ny skolelov, og i den dertil hørende vejledning, den såkaldte »Blå betænkning«, forekom nogle bemærkninger om undervisning i fritiden, dels var Roskilde ved at opføre en ny skole, Sct. Jørgens Skole, der i en årrække var skolevæsenets stolthed.

Den nyansatte leder ved denne skole fandt sammen med skoleinspektøren på Duebrødre Skole, og sammen gav de sig til at granske »Den blå betænkning«. Sagen er - og var - jo, at når det gælder love og ministerielle betænkninger, drejer det sig ikke blot om at læse linierne, men især at læse mellem linierne, og når der nu stod noget om at danne orkestre samt undervisning i fritiden, var der ikke langt til at slutte, at orkestre må have et grundlag, altså en vis tilgang af spillende elever. Skulle dette kunne lade sig gøre, måtte eleverne kunne begynde tidligt og gennem en progressiv ordning nå til et stade, hvor orkesterdeltagelse, ikke alene i skolen, men også senere i tilværelsen, var en naturlig følge.

Således blev idégrundlaget til, og da den fornødne kommunale bevilling var fremskaffet, kunne arbejdet gå i gang i efteråret 1963. Roskilde Kommune

Skolevæsenets frivillige musikundervisning var grundlagt.

Frivillig musikundervisning var på et tidspunkt ikke noget nyt herhjemme. Den eksisterede både i form af egentlige musikskoler og som undervisning, der i et eller andet omfang fungerede som en del af en enkelt skoles eller et helt skolevæsenets tilbud til eleverne. Så i organisatorisk henseende var der ikke noget nyt. Det nye var, at undervisningen var lagt ind som en del af folkeskolens undervisning, hvilket var ensbetydende med, at alle elever skulle have lige adgang til den, dvs. den skulle som al

Leg og bevægelse er en vigtig del af undervisningen for de yngste.

anden undervisning være gratis, et princip der blev fastholdt lige til 1988, altså 25-året for starten. En pudsigt måde at fejre jubilæum på.

Det var nu ikke, fordi årene var gået uden økonomiske problemer. Hvert år før byrådets budgetbehandling sad nerverne uden på tøjet. Musikundervisningen var ikke nogen naturlov, var ikke fra starten undergivet nogen lovgivning, og da der senere - i 1975 sneg sig en tekst ind i folkeskoleloven om frivillig musikundervisning, var det i form af »kan« og ikke »skal«, og ikke nødvendigvis som en gratis aktivitet.

I 1973 forekom den ganske vist i et forslag til en folkeskolelov som et gratis tilbud til eleverne, men desværre kørte Gladsaxes borgmester, Erhard Jacobsen, tør for benzin på vej til en afstemning i Folketinget. Dette Danmarkshistoriens berømteste motorstop udløste valg, og den nye regering havde ikke frivillig musikundervisning i Folkeskolen som sin livret. Først efter endnu et valg og en ny regering kom den, som tidligere nævnt, med i en skolelov.

I årene, der gik, inden elevbetaling blev indført, var der i Roskilde sket en betragtelig udvidelse, idet ordningen fra 1968 kom til at omfatte elever fra

Harmonikaen var meget populær i folkemusikkens glansperiode. siden har tilmeldingen på harmonika fundet et mere normalt leje.

samtlig kommunale skoler, og da børnetallet i disse år voksede, øgedes også udgifterne tilsvarende. Det er imidlertid værd at bemærke, at gratisordningen bestod op gennem 80'erne trods »kartoffelkure« og anden ministeriel opfindsomhed. En medvirkende årsag til kommende ændringer kan have været, at Danmarks Sanglærerforening, senere kaldet Folkeskolens Musiklærerforening, efterhånden fik en mere og mere reserveret holdning til, hvorvidt en sådan musikundervisning hørte hjemme i Folkeskolen.

Foreningens formand antydede engang, at i skolen skulle man synge, danse, spille blokfløjte, guitar og trommer, medens undervisning på »specialinstrumenter« skulle foregå i en egentlig musikskole. På en forespørgsel, om man med »specialinstrumenter« mente jødeharpe og kontrafagot, svarede, at der var tænkt på f.eks. klarinet, tværfløjte, trompet og andre orkesterinstrumenter, så det var let at se, at nogen opbakning fra den faglige forening kunne man ikke vente.

Det kan ikke udelukkes, at denne holdning har været medvirkende til, at musikloven ved en revision i 1990 fik indføjet et afsnit om musikskoler, samtidig med at musikskolerne fik andel i midler fra Kulturministeriet i form af en refusion på en vis andel af de enkelte musikskolers udgifter.

Denne refusion kunne man i Roskilde kun få fingre i, hvis musikundervis-

ningen blev pillet ud af Folkeskolen og etableret som en egentlig musikskole.

Det gjorde man så, og det er i den form Roskilde Kommunale Musikskole eksisterer den dag i dag. Skal man kort skitsere forløbet, kommer det til at se således ud:

Nov. 1963. Den frivillige musikundervisning etableres ved Duebrødre Skole og Sct. Jørgens Skole.

Aug. 1968. Ordningen indføres ved alle kommunale skoler i Roskilde.

Aug. 1975. Frivillig musikundervisning forekommer i folkeskoleloven og er dermed en del af skolens virksomhed.

Aug. 1988. Elevbetaling indføres.

Jan. 1991. Musikskolen etableres som selvstændig institution.

Fra begyndelsen har der været lagt vægt på, at der var en sammenhæng i det tilbud, eleverne fik.

De yngste årgange kunne gå til rytmik (ikke at forveksle med rytmisk musik). Rytmik - også kaldet rytmisk, musikalsk opdragelse - sigtede mod at udvikle børnenes sanser og motorik og var dermed ikke et mål i sig selv, men et middel til at tilegne sig musikalske færdigheder i det senere forløb, samtidig med at rytmikundervisningen havde en gavnlig indflydelse på børnenes forhold til andre fagområder.

Den dengang naturlige fortsættelse af den indledende musikundervisning var en slags forberedelse til instrumentalundervisningen ved hjælp af blokfløjten. Dengang sammenlignedes blokfløjten med tegnelærerens spidse blyant, en opfattelse der unægtelig, og med rette, er blevet ændret med hjælp fra dels veluddannede blokfløjtelærere, dels fra en særdeles velkendt dansk blokfløjtevirtuos.

Ganske vist betragter mange elever stadig blokfløjten som et overgangsfænomen, men kaster man et blik over elevskaren, er det tydeligt, at adskillige fastholder blokfløjten som det, den er: et selvstændigt instrument med sit eget repertoire, hvad der også fremgår af Musikskolens koncertprogrammer gennem årene.

Problemet var - og er tildels stadigvæk - at flertallet betragtede blokfløjte som et pigeinstrument, medens drengene stod i venteposition til mulighederne for at komme i gang med de mere lydgivende instrumenter bød sig til, hvilket har ført til, at violin og blokfløjte nu tilbydes samtidig.

Fra fjerde klassetrin kom så det store tilbud om de »rigtige« orkesterinstrumenter samt harmonika og guitar.

Klaverundervisning kom med på et ret sent tidspunkt. Dette skyldes, at der fra starten var en lokal bestemmelse om, at elever, der ikke havde instrument selv, skulle kunne låne det, og det ville jo mildt sagt blive en kostbar affære

for skolevæsenet. Desuden var klaver ikke det instrument, der lå lige for, når talen var om at danne orkestre. Men med kom det.

Musikskolens tilbud har altid været præget af de strømninger, der bevægede sig i musiklivet uden for skolen. Det var selvfølgelig pragtfuldt at kunne deltage i orkesterspil af forskellig art, men folkemusikbølgen satte som bekendt ind i tresserne, så netop harmonika og guitar nød en overvældende popularitet i de første mange år. Ganske vist var violin også et folkemusikinstrument, men violinen havde den skavank, at etuiet alt for tydeligt røbede, hvad der var indeni, og for et barn med et violinetui i hånden var det ikke nemt at slippe uden om kammeraterne uden at få smidt hånlige bemærkninger i nakken. Nogle violinelever fandt endda på at pakke violinen i en badmintontaske for at slippe for at løbe spidsrod blandt syrlige kommentarer.

Denne holdning har dog ændret sig totalt, og det eneste instrument, der i vore dage påkalder sig interesse, er nok tubaen, og det kun på grund af sin størrelse.

En vis status er der dog ved nogle af instrumenterne. I de oprørske tressere var der noget særligt ved at bære på sin guitar, for en sådan spillede Bob Dylan, Joan Baez og Cæsar jo også på, og spillede man tromme, skulle der bare stå »Ludwig« på stortrommen ligesom hos The Beatles.

I dag spadserer elever glad og gerne med celloen på ryggen, og synet af et violinetui vækker ikke mere minder om sanglærerens falske gnideri, men måske er generationen med sådanne minder også ved at uddø.

Som det tidligere er blevet nævnt, var idégrundlaget bag al denne aktivitet undervisningsvejledningens bemærkning om dannelsen af skoleorkestre, så arbejdet med at starte forskellige former for sammenspil pressede på, både

Fra et af Kammerorkestrets første år.

En af Musikskolens veteraner, musikpædagog Preben Fahnøe, dirigerer ved en skolekoncert i 70'erne på Sct. Jørgens skole.

for at give eleverne et mål for deres musikalske udfoldelse og for at bekræfte, at pengene var givet godt ud. Selvfølgelig skulle eleverne først lære deres instrument at kende, så et eventuelt sammenspil var til at holde ud at høre på, men tolerancen blandt både forældre, elever og lærere er nok stor i sådan en situation.

Det først etablerede orkester, Harmoniorkestret, spillede ved sin debut et arrangement af Wagners pilgrimskor fra »Tannhäuser« udsat for to klarinetter, to trompeter og basun. Den udførelse har nok ligget lidt langt fra Wagners klangideal.

Siden er Harmoniorkestret vokset og blevet en hel del mere velspillende. Adskillige musikere har i orkestret fået en solid orkestertræning, et omfattende repertoirekendskab og for en dels vedkommende også øvelse i direktion og harmonisering. Sagen er, at repertoireet sjældent var originalværker for harmoniorkester, men oftest symfonisk musik, hvor de manglende strygere erstattedes af fløjter og klarinetter. Deltagelsen i Harmoniorkestret kunne man således kalde en bred musikalsk uddannelse, og flere har da også udnyttet det som basis for en senere professionel virksomhed.

Efterhånden så andre orkestre og sammenspilsgrupper dagens lys, og nu er der foruden Harmoniorkestret også både Steel Band, Kammerorkester, Brass Band, Big Band og Blokfløjteorkester.

En enkelt form for sammenspil har særlig interesse, nemlig de tilfælde hvor elever selv finder sammen og danner grupper af vidt forskellig art. Nutildags er det - naturligt nok - oftest Rockgrupper, men i tidens løb har der været bl.a. New Orleans Bands, folkemusikgrupper (især omkring 1970) og klassiske duoer og trioer, og det bør også med, at en strygekvartet, Kvartet 94, egentlig er blevet til på et elevinitiativ, men støttet af Musikskolen, både med hensyn til økonomi og instruktør.

Fælles for ensembleerne er, at sammensætningen skifter. Nogle kommer og nogle går, nogle dropper ud, men utrolig mange træffer man på i andre orkestre. Der er derfor noget, der tyder på, at Musikskolen i et eller andet omfang har indflydelse på mange børns og unges mere selvstændige omgang med musikken.

Nået hertil er det fristende at se på, i hvilket omfang Musikskolens nu 33-årige virksomhed har haft betydning for det lokale musikliv.

I indledningen faldt der nogle bemærkninger om Musikskolens placering i offentlighedens bevidsthed og i det hele taget spørgsmålet om at synliggøre sig.

Der er i Roskildes nærhed musikskoler, hvis fysiske tilstedeværelse er ret synlig, ja, enkelte har endda deres eget busstoppested, men sådan er det ikke i Roskilde. Musikskolens virksomhed praktiseres mere eller mindre skjult, hvad selve undervisningen angår, og forskellige arrangementer (koncerter o.lign.) glider ind i byens musikliv på en naturlig, men ikke særlig spektakulær måde. Skal man derfor søge at måle, om Musikskolens arbejde har båret frugt, kunne man f.eks. se på musikaktiviteten blandt børn og unge, enten ved en solid deltagelse i kor og orkestre eller ligefrem ved at have været udgangspunkt for senere udadvendte og bemærkelsesværdige aktiviteter.

Tilknytningen til eller måske snarere tråden tilbage til Musikskolen kan af og til være svær at få øje på, men den er der. Hvor mange tænker på, at det årlige spillemandsstævne i august egentlig har sin rod i Musikskolen? Nej, vel! Ikke desto mindre er det tilfældet, idet tre elever i 60'erne dannede trioen »Han, Hun og Ham«, der kort efter blev til folkemusikgruppen »Lirum Larum«, der via diverse mellemlid blev til et oplysningsforbund, et folkedanserlag og altså også et spillemandsdragt. Og det er spillemandsdragten, der arrangerer spillemandsstævnet.

Musikskolens arbejde er således nok synligt, men da der ikke er nogen, der går rundt med et skilt på maven, hvor der står »Musikskolen«, kan man ikke bebrejde folk, at de synes, at Musikskolen måske er for lidt synlig. Men den er der.